L E   G R O   L O .

****

Pêrchenâdzo : Philémon, viye dzouno, 55 an.
Jéni, cha chêrvinta, 42-45 an.

Ha pitita komédiya chè pâchè din na méjon d'la Grevire, ou pêyo, on dèvêlené dè terâdzo dè la Lotèri remanda. Pêyo arandji a la mouda d'intche-no. L'è intrè 9 âre è 10-j-âre dou dèvêlené.

Scène 1. Jéni, cholèta, in trikotin on gran pyêlè bleu.

Jéni. Binchure ke n'in fudri on nâ ! Ma alâdè ! Avu ~~m~~ on patron ache avuitin tyè Philémon ! Li a vint'an ke chu chêrvinta din la méjon è n'é djêmé yu tyè chi potajé. Irè dza viyo kan chu arouvâye du tin d'la dona a Philémon. On'avuitinta, achebin, la viye Fine ! Jorche ! L'a fi cha popote ou kemâhyo, chu le foyidzo, tantyè ke l'a anfin èretâ chi chèlébro potajé, dè cha tanta Fanchête. Tyinta mônètyâ ! Vo dyo ke fâmè kemin na tzêrbounêre. On li tin pâ mé din chi l'othô, kan fâ la bije kemin ouê. On li fâmèri tot'on kayon, vo dyo. (in prenyin le papê ke l'è chu la trâbya) Tê ! L'è chta né ke tiron la lotèri remanda. Poru ke Philémon li moujichè pâ ! Ma, moujâdè ! M'a bayi na pithe por adzetâ on biyè dè lotèri po chin ke li a vint'an ke chu a mêtre che. Mè ke n'é djêmé-j-e-j-ou na breka dè tzanthe po hou-j-ichtoirè... Ache, mè chu to chinpyamin dèpatcha dè mè prokurâ on pâ dè bonbochè avu chta pithe. Chu oumintè chure dè pâ pêdre men-êrdzin, pâ veré ? Binchure ke li é rin de, a li ! (in vouitin ou rèlodzo) Dyi-j-ârè ! Chon in trin dè teri la lotèri... (on'intin alâ innan le pouêrtzo) Aie ! Teché le patron ! L'è dza ~~mmmm~~ rèpri du la mija... Poru ke li moujichè pâ a chi biyè !

Scène 2. Jéni è Philémon.

Jéni. (a Phil. k'intrè) Adon, la mija l'a bin teri ?

Phil. Jorche ! Tyin pri dè fou ! Bayi di paryè chomè po di biyenè dè rin, di kuvè, tyè ! On deri pâ k'on'è in Grevire.

Jéni. E ke li a tan dè bou mouâ ke chè pourè din lè dzâ.

Phil. Tyè vou-tho ? Lè dzin âmon mi mijâ kemin di-j-inradji tyè dè lou bayi la pêna d'alâ fére di fago a la dzâ, ke lou kothèran rin, portan...

Jéni. Tyè la pêna.

Phil. L'è bin chin ! (on momin) A propou, â-tho adzetâ ton biyè po la lotèri ?

Jéni. (a pâ) Teché ! (a Phil.) Fédè-vo pâ dou pochyin : to l'è in'ouâdre.

Phil. A la boun'âra !

Jéni. L'è vo, Philémon, ke vo-j-arâ bin du n'in prindre on, dè biyè. Vo-j-arâ èpê gânyi dè tyè adzetâ on'ôtro potajé...

Phil. (indinyi) On'ôtre potajé ???!!! Te katenè, outyè ? Mè chèpâro pâ dè nothron potajé. On chovinyi dè ma poura dona, ke le Bon Dyu betichè in bon rèpou !

Jéni. (in'apondin) ...è chon potajé avouê !

Phil. Va èchtra bin, chi potajé. Ma tanta Fanchête, Dyu la pêrdenê...

Jéni. (in li kopin le chubyè) ...dè vo-j-avi tèchtâ ha mâre dè potajé...

Phil. (chin oure) Ma tanta Fanchête l'avi adzetâ d'okajyon l'an d'l'èchpojichyon.

Jéni. In 1900 ??? Jorche Maryâ !!!

Phil. Ma vouê. Chin fâ ke l'a a pêna thinkant'an. L'è pou por on potajé in fonta. Chè ke chin l'è d'la martchandi dè dèvan la dyêra. Dou bon !

Jéni. Dou bon po la fêraye... vouê... è po foumâ lè brâvè dzin è lè tzanbètè. Alâdè rintyè vouti a l'othô : on li têyèri la foumêre avu on kuti !

Phil. Te mè fâ di grô lâ, Jéni. Chin chin, kan lè fèmalè l'an fan dè lou dèfére d'ôtyè... li trâvon ti lè dèfô. Vêyo prou yô la tzata l'a mô ou pi : vudri on potajé èlèktrike, pêrdyi ! Binchure ! "La femme moderne cuit à l'électricité", ti lè papê le dyon. E lè fèmalè avâlon to chin. Te vêri, n'in rèvindron dza dè totè hou maniganthè. Duche a kotyè-j-an, nyon n'in vudrè rin mé dè hou mônètyå dè machinè a l'èlèktrichitå : d'la bourtyå, d'la matêre dè-j-èlyudzo, on chå på tyè. On vertâbyo flèô po le payi.

Jéni. Ma !

Phil. (in kontinuin) L'è la rina di martchan dè bou, la rina di martchan dè motzètè, la rina di potyé ke tâmon lè pilè, chin kontå ha di ramouneu. Epu, adyu la bala hyanma ke lètzè le po dè metô panthu ! Adyu le bi fu k'èhyêtè chu le foyidzo...

Jéni. (in'apondin) ...è ke fâmè...

Phil. Te pyèdêyè po le potajé èlèktrike, t'â fan d'ithre a la mouda. Le vêyo prâ, na. Na, na, Jéni, châbrèri fidélo ou chovinyi dè ma dona.

Jéni. (in'apondin) ...è a chon viye potajé.

Phil. E le vouêrdèri, chon potajé, du tin ke vèkethri.

Jéni. Vo farå mi dè dre du tin ke vèkethrè. I tzê pê davouè. Vo kouåjo dè vivre pye grantin tyè li. Pê bouneu ke vo-j-ithè mi mantinyê !

Phil. L'é portan dyi-j-an dè pye.

Jéni. Vouê, ma vo foumâdè på, vo. Li n'in pou på dre atan. Tyint'invinhyon ! Che li ôchè på dza vint'an ke chu che, li châbrèré på on dzoua dèpye ! Chi potajé mè farè a muri.

Phil. Tyè nenè, Jéni ! Te vê tot'in nê. Mè i krêyo chavê ke chi potajé tè prolondzèrè la ya è a mè achebin. No-j-in rèpårmè di dèbouåre è di mijérè ! Vouête hou potajé èlèktrike : djêmé tyè ôtyè a bougrachi dêveron, rinmé dè kouran, lè pyon bourlå, di cour-circuit, chin kontå to le richto... Mè, i chu chure ke le potajé a ma poura dona cherè pe bala korna in paradi.

Jéni. Ebin, tinke-mè avu na bala kouêthe ! Jorche !... (on momin) Apri to, atan chin tyè dè chupyå din l'ôtro mondo avu lè-j-avåro.

Phil. Oh ! Jéni ! Vudré-tho èpê bayi d'achintre ke chu on'avåro ? L'é mè dèfô, kemin tzakon, d'akouå, ma på chi. La prâva, l'è ke t'é onko payi on biyè dè lotèri l'ôtri...

Jéni. Vo le règrètâdè, outyè ?

Phil. Prou chure tyè na ! Bin le kontréro ! Mè fâ gayå pyéji dè t'avi mothrå kemin chu kontin dè tè bon chêrvucho... T'â på prê on nombre pair oumintè ?

Jéni. Portyè på ?

Phil. I volon dre ke gânyon på ache chyå. T'â on nimerô pair outyè ?

Jéni. Tyè n'in ché-yo ? L'é på a ma fata.

Phil. Maleureuje ! Ch'alichan le tè robâ ?

Jéni. Hô ! N'in cheran bin inpatchi.

Phil. Ha ! Ha ! kachèrouda, te l'â gayå bin katchi... è t'â aprê le nimerô pêr kâ... Adon, te le mè vou på dre ? L'è on chèkrè ?

Jéni. Ma na, l'è rin on chèkrè.

Phil. Adon, l'è le ???

Jéni. (in moujin) 31...... 1....... 41.....

Phil. Le 31 - 141, te di ???

Jéni. Bin che vo volê.

Phil. Kemin chin : Bin che vo volê ? T'i på chure ?

Jéni. Ma tyè chichyè, chu totafé chure di chire.

Phil. A la boun'âra ! Ebin, Tinke tè poutithre dyora retze. Koué chå ? (in vouitin le papê) Ma di-vê, l'è chta né ke la tiron ha lotèri, bayon le terådzo a la radio. Raoudzê ! Li a dza on bon momin ke l'an keminhyi. Inprin-vê. Vire le boton... rido... rido ! (Jéni li va to pyan) Ma pye rido tyè chin, dèpatze-tè on bokon !

Jéni. Pfe !... Po chin ke l'é a atindre...

Phil. Tyè k'on'in chå ? (la radio keminthè) Ah ! Akuta... (on'intin la mujika) Na ! L'è d'la mùjika. T'å portan bin betå chu Sottens ?

Jéni. (På tru chure) Krêyo... Ma vouê... (la mujika ch'arithè)

Phil. Ah ! Toparê ! Irè achurå on mochi intrè dou terådzo... (on'intin <u>la vouê dou speaker</u> : Et maintenant, chers auditeurs, vous allez assister au tirage du gros lot de 50.000 francs) Ch'alâvè ithre por tè, Jéni !

Jéni. Kridè pire ! På dè richka !

Phil. (le speaker dit : 3) Trè ! L'è bin le trint'yon 141, ton nimerô, tyé ???

Jéni. Vouê ! (Speaker : 1)

Phil. On ! Få trint'yon ! (Speaker : 1) (Phil. tot'inpontå) Jéni !... (Speaker : 4) Jéni ! Mè vin mô !... (Jéni koua vêr li)(Speaker : 1) Ton nimerô !!! Jéni, tè dèmando in maryådzo...

Jéni. (tot'èkafoudya) Ma toparê !!!

Phil. L'è dinche ! Li a pachå vint'an ke tè konyecho... è ke t'åmo...

Jéni. Vo ?

Phil. Ouê, mè. Te le vou på krêre ? Ah ! i dèveno portyè. L'è achurå a kôja dè ha måre dè potajé ? Ebin, Jéni, ma tan galéja pitita Jéni, mon trèjouå, ma miya, ma tan galéja miyèta... rinmé dè ha måre dè potajé po no chèparå. Le vindo, to bi dèman. No-j-adzetèrin on potajé èlèktrike. Ouê, on potajé èlèktrike, puchke te li tin. Va-the dinche ?

Jéni. Vouê, ma.......

Phil. Li a på dè "vouê må" ke li fachè. Tè påyo on potajé èlèktrike ou maryådzo. Va-the ?

Jéni. Ma fê, chu on bokon chin dèvan dêrê avu to chin... Li m'atindé på mé tyè a on kou dè tenêvro.

Phil. Kemin t'avé djêmé-j-ou moujå ke tè poré rindre eureuje ?

Jéni. (jénåye) Dyo på chin, ma.... vudré på.....

Phil. Te mè vou på ??? T'âmè achurå mi on dè hou dzouno chinyorè d'la vela ke tè riflèrè tè thinkanta mile fran è ke tè rindrè maleureuje kemin lè pêrè...

Jéni. Ma l'é djêmé moujå dè mè maryå, på mé avu on d'la vela tyè avu vo.

Phil. Adon, te mè vou på ?

Jéni. Dyo på chin ; i moujo. Mè dèmando che vo mè vudrå adi maryå kan vo chari to.

Phil. (inpontå) Ma tyè ??? Tyè ? Di-lo !

Jéni. Dabôre, chavé på ke l'êrdzin aterivè le tenêvro.....

Phil. (chin konprindre) Kemin, chin ?

Jéni. Ebin, dèvantyè ke le nimerô 31.141 ôchè gånyi 50.000 fran, djêmé vo m'avå parlå dè mè maryå...

Phil. A vouê ??? Adon, l'è-j-ou d'l'oubyiche. L'é tan dè trayin avu mè bithè, mè bèthètè ke n'é på pi le tin dè moujå a mè mamyå mimo.

Jéni. Ma è ch'ôcho på gånyi lè thinkanta mile ?

Phil. Tyiche-tè, maryanténe !!!

Jéni. Che no-j-ôchan mô konprê ?

Phil. L'è inpochubyo, no-j-an konprê ti dou parê. Adon ?

Jéni. L'è tan vuto fê dè chè tronpå. Fô atindre la lichta d'la Foye. Che no no chin tronpå......

Phil. Ebin, tan pi ! Apri to moujå è to rèflèchi, mimamin che t'ôchè rin gânyi, cheré kontin dè tè maryå. Mè vou-tho, vouê ou na ?

Jéni. Chin kondihyon d'êrdzin ???

Phil. Chin kondihyon. L'é prou êrdzin por no dou. Adon, tyè n'in di-tho ?

Jéni. A ha kondihyon, chu d'akouå. Che mè måryo, n'in måryèri tyè on ke m'amichè por mè è på po mè kurtze.

Phil. (in l'inbranchin) Jéni, ma tan galéja Jéni, kemin i t'åmo !!!

Jéni. (in le léchin fére) Philémon ! Mon galé Philémon !

Phil. Kan no måryin-no ?

Jéni. .... Mè fô onko vo dre ôtyè dèvan...

Phil. Adon ?

Jéni. Ebin... mon biyè...

Phil. Te l'å pêrdu ?

Jéni. (penôda) Mè cheri-j-ou bin inpochubyo dè le pêdre... N'in-d-avé rin...

Phil. Ma, Jéni !

Jéni. L'è dinche ! L'avé fôta d'on på dè banbochè, lè-j-é adzetåyè le 31 dè janvyé, è dou nimerô 41. Chin få 31...1...41... ou bin kemin vo, vo dejå 31.141. Inke to le michtéro. Ora, apri to chin, che vo voli på mè maryå, vo-j-in-d-in vudri rin. L'é vèku viye fiye tankora : mè vou på inkothå dè le chobrå.

Phil. Ebin, apri to, tan pi ! Tan pi po lè thinkanta mile fran ! Tè prinnyo kemin t'i. T'i na bråva fiye, na pêrla. Vô mi na fèna d'atake chin rin tyè na banye avu na bala chenaye : kan l'êrdzin l'è lêvi, châbrè rin mé tyè la banye.... Tè prinnyo chin êrdzin.

Jéni. (avu on bokon dè règrè) ... è chin potajé èlèktrike ???

Phil. Ma binchure tyè na ! Tè bayo in kadô dè nothè.... on potajé èlèktrike.

Jéni. (in l'abranchin) Mè ke n'in-d-avé tan invide ! Ah ! Philémon, mon tan galé Philémon ! Kemin no cherin eureu inthinbyo !

Phil. No-j-arin tyè on kouå... tyè on'årma...

Jéni. (in'apondin) Epu tyè on potajé...!

R E D Y O .

E.D. Dact.
25.11.1956
V/Rt.